

Bij het omslag: Britse folksongs

Ze zijn niet bijzonder fraai, de tekeningen van Edward Ardizzone bij de *Folk Songs of England, Ireland, Scotland and Wales*. Maar sinds ik het boek jaren geleden bij een bijzondere gelegenheid ten geschenke kreeg, heeft het zo vaak op het pianoplankje gestaan, dat ik met de muziek ook die wat oppervlakkige krabbels boven en onder de noten en de tekst van *My Boy Willie* en *Greensleeves* ben gaan waarderen.

De eerste druk van het boek verscheen in 1961 en was het bloemleeskundig werk van de Amerikaan William Cole. Deze was de in 1919 geboren kleinzoon van een Ierse patriot, Jeremiah O'Donovan Rossa, en raakte verzot op de volksliedjes toen hij tijdens de Tweede Wereldoorlog een jaar lang als militair in Wales, Engeland en Ierland vertoefde. Tussen de oefeningen voor D-Day door vond hij de tijd om kennis op te doen, liefst uit de eerste muzikale hand. Ga eens in Connamara luisteren naar zo'n zanger die zichzelf in een kroeg begeleidt op de gitaar en je ervaart de spontane emotie, spanning en humor van deze teksten; liefde en trouweloosheid, leven en dood, ze worden met de volle maat gegeven in deze folksongs. Na de oorlog begon Cole zijn verzamelingen uit te geven en mijn boek vermeldt dat hij liefst dertig bloemlezingen met 'poetry, humor and cartoons' heeft uitgegeven.

Hier gaat het om meer dan honderd folksongs die tot de vaste liederenschat van de Britten behoren, enigszins vergelijkbaar met *Het Nederlands Volkslied* van Pollmann en Tiggers (laatste editie: Helmer en Tiggers), maar doorgaans wat sentimenteler en met grotere doses heldendom. Er wordt wat afgeleden en -gestreden in deze balladen. Sommige, zoals het bekende *The Ash Grove* hebben een wel heel melancholische toon. Dit lied vertolkt het heimwee van de zanger naar het essenwoud van zijn jeugd:

The ash grove, how graceful, how plainly 'tis speaking,
The harp through it playing has language for me;
Whenever the light through its branches is breaking,
A host of kind faces is gazing on me.
The friends of my childhood again are before me,
Each step wakes a mem'ry, as freely I roam;
With soft whispers laden, its leaves rustle o'er me;
The ash grove, the ash grove alone is my home.

Een en al vriendelijkheid en koestering dat woud van essen, ook als alles verloren lijkt, de lach uit het leven is verdwenen, de toekomst niets meer voorstelt en de dood mij van alle kanten beloert. Maar dan kijk ik omhoog naar de essen met hun beschuttend bladerendak en ik weet: 'the ash grove alone is my home'.

Van Allan Water tot Greensleeves

William Cole zegt van deze liedjes en liederen dat ze geboren zijn uit een diep gevoel waaraan de zanger op intense wijze uitdrukking gaf, maar ook op zo'n universele manier dat wie ze hem hoorde zingen mee ging doen. Zo zijn de

Bij het omslag: Britse folksongs

songs ook van generatie op generatie doorgegeven. Wij hebben nauwelijks een traditie op het gebied van volksliedjes meer, maar in Engeland wemelt het van de 'folklorists'. De puristen onder hen vinden dat, zodra je van een liedje de auteur of de componist kent, sprake is van cultuurstudie en dus niet meer van een 'folksong'. Maar Cole dacht daar in elk geval minder strikt over. Engelse tenoren mogen graag de ballade zingen van de molenaarsdochter die door haar minnaar, een soldaat, wordt bedrogen en van verdriet sterft: *Allan Water*. Dat is een song van Monk Lewis, waarvan de kracht ligt in de parallelle opbouw van de tekst van de drie coupletten. Elke fase - liefde, ontrouw en zelfmoord - speelt in een ander seizoen - lente, herfst en winter -. Het is een gedicht dat ook jongeren aan zal spreken. Ander voorbeeld: De liederen van de Ier Thomas Moore (twee o's!) zijn mogelijk iets te 'literair', maar het volk vond ze mooi en nam ze over. Zo is zijn *Let Erin Remember the Days of Old* een niet-officieel Iers volkslied geworden. Het weemoedige *The Bold Fenian Men* (down by the glenside) is geschreven door een oom van Brenda Behan, Peadar Kearney:

Tw'as down by the glenside, I met an old woman,
A plucking young nettles, nor thought I was coming;
I listened awhile to the song she was humming,
'Glory O, glory O, to the bold Fenian men!'

Het is een van de balladen waarin meestal getreurd wordt om een liefde die verliep, om makkers die achterbleven in de strijd met de vijand (voor Ierland en Schotland was dat Engeland!). Maar er zijn ook wijsjes bij die Cole oppikte in de music hall.

In vuilbekken zijn de Engelsen baas boven baas

Cole is een nette kerel: hij vermeldt als zijn grote inspirator de Amerikaan James Francis Child. Deze hoogleraar aan de Harvard University verzamelde in de negentiende eeuw 305 English and Scottish Popular Ballads en legde daarmee de basis voor de wetenschap van de folksong. En ook noemt hij een Engelsman, Cecil Sharp, die in de Verenigde Staten zijn oor te luisteren legde en constateerde dat in een bepaalde bergstreek tot zijn verrassing Engelse en Schotse liedjes puurder bewaard waren dan thuis. In de oorspronkelijke 'folksongs' worden de dingen bij hun naam genoemd. In het vuilbekken gingen de Engelsen voorop, met als goede tweede de Schotten onder aanvoering van de dichter Robert Burns. Maar: 'There is almost nothing about sex in the Irish and Welsh folk song'. En dat zie je in de bundel. In een Engels liedje gaat dat zo:

Young women, they run lik hares on the mountain
If I were but a young man I'd soon go a-hunting,
To my right fol-diddle-de-ro' etcetera.

Robert Burns herschreef ooit *I'm Seventeen Come Sunday*: een van de vele liedjes waarin de zanger vertelt hoe vlotweg hij bij een meisje in de koffer

Bij het omslag: Britse folksongs

kruipt en haar zo tot zijn vrouw maakt. In *The Green Bushes* is het van hetzelfde laken een pak. Van *Greensleeves* maakt Cole duidelijk dat het helemaal niet zo'n suikerzoet gedicht is als er dikwijls van gemaakt wordt, maar integendeel de smeekbede van een zestiende-eeuwse suikeroom aan het adres van zijn verveelde maitresse. Leerlingen zullen opkijken van een song waarin een moeder en haar dochter een dialoog voeren over de jongen waarmee het meisje het moet doen in haar kindhuwelijk:

At the age of thirteen he was a married man,
And at the age of fourteen the father of a son,
And at the age of fifteen his grave was growing green,
And that put an end to his growing.

Muzikaal behoren tot de beste songs *The Three Ravens* (over een gesneuveld ridder, wiens lijk voer is voor de raven) en het smartelijke lied over de trouweloosheid van de minnaar, *Early One Morning*.

Wie een beetje thuis is in de Engelse liedkunst zal nog veel meer vertrouwds aantreffen in een bundel als deze. Mij lijkt dat het, niet minder dan het oeuvre van de Beatles, leuk is om deze balladen en liederen eens te lezen en er een paar van klassikaal in te studeren. Misschien is de bundel nog te krijgen: Charles Hansen Music and Books, zelfde uitgever als van bijvoorbeeld *Scott Joplin Complete Ragtime Piano Solos*. Ook niet gek. WdM.

